N°. 166. **DE GRONDWET.** 18..

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van één tot zes regels. . . . . *f* 1.00.
Voor elken regel meer. . . . . » 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.

DINGSDAG 6 DECEMBER.

UITGEVERS-DIRECTEUREN:
JOH. NOMAN en ZOON, te 's Gravenhage.

Brieven **franco** aan het Bureau **De Grondwet.**
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . .
Voor de overige steden des Rijks . . . . .

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indie:
VAN HAREN NOMAN EN KOLFF, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen, per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het abonnement *f* 60, Ned. Cour.

Tien centen.

Onder dit opschrift geeft *de Nederlander* van 28 Nov. jl. als een ingezonden stuk eene bestrijding der stelling, dat de rijks-accijns op het geslagt, ongeveer *tien centen* van ieder N. pond, dooreen gerekend bedraagt.

Uit dat stuk zelf ontleenen wij het bewijs tot de waarheid van die stelling.

Als het Ned. pond »volgens opgave van de keukenmeid« voor 70 cents wordt verkocht, is het *nog niet* begrijpelijk, »dat dit 10½ cent aan belasting is;« want de belasting regelt zich niet naar den verkoopprijs van het vleesch, maar naar den marktprijs van het slagtvee. Men komt eerder tot de bepaling van het bedrag der belasting door de volgende evenredigheid:

f 100 marktprijs,
- 15.18 accijns,
- 10 pct. winst voor den slagter.

te zamen *f* 125.18 : *f* 15.18 = 70 cts. : x.
of ongeveer 8½ cents belasting.

Maar die evenredigheid blijft toch nog betwistbaar, omdat de 70 cts. niet met de *f* 100 marktprijs overeenstemt.

Uit het opgegeven geval, dat een rund van 200 à 220 Nederl. pond hoogstens kost . . . . *f* 70.00
en de belasting of accijns bedraagt . . . - 10.62½
te zamen. . *f* 80.62½

zou het vleesch den slagter, »gesteld dat het rund 212 pond weegt,« op 38 cents komen, waarvan aan accijns 5 cents.

Maar dan rekent men ook, dat de beenderen, ingewanden, kop en pooten *tot denzelfden prijs worden verkocht!!*

Eene tweede misrekening.

Uit het voorbeeld, dat genomen is, blijkt, dat men voor 300 gemeente-opcenten berekent, dat nog 10 cts. per Ned. pond bij den prijs moet worden gevoegd. Intusschen is het onbetwistbaar, dat de rijks-accijns gelijk staat met 152 gemeente-opcenten en nu is het even zeker, dat de gemeente, die 150 opcenten heft, bij invoering eener *gelijkstaande* plaatselijke belasting voor een Ned. pond vleesch 7 centen berekent, waaronder de beenderen begrepen zijn.

Derde misrekening.

Een rund van 200 à 220 ponden levert aan verkoopbaar vleesch ongeveer 120 ponden uit, na aftrek van het gewigt aan afval, kop, pooten enz., waardoor de belasting komt op 9 cents en over de berekende *f* 78.62½ de prijs van het vleesch brengt op 65 cents; terwijl de afval het bedrag van den winst voor den slagter uitmaakt. Daardoor laat het zich verklaren dat de beste stukken op 70 cents worden gehouden; terwijl de slechtere stukken *niet à tout prix* dan met schade voor den slagter kunnen worden verkocht.

Vierde misrekening.

Men kan hieruit eenigzins oordeelen, welke waarde moet gehecht worden aan de inlichtingen, die van den »ambtenaar der belastingen« in en door *de Nederlander* worden verkregen.

Reeds in ons vorig N° wezen wij op de kunstige wijs, waarmede *»de zeer groote meerderheid«* getracht heeft te bewijzen, dat *wit*, *zwart* is; dat de staat onzer financiën niet zóó gunstig is als men tot nog toe meende het te hebben te gelooven.

Een nieuw bewijs wordt ons heden geleverd in het adres, dat de *Kamer van Koophandel te Amsterdam* heeft ingezonden, om van hare adhaesie te doen blijken voor zooveel het voorstel der negen leden, de afschaffing van het tonnegeld betreft, — dat ligchamen, van welke naauwkeurige kennis onzer financiën mag ondersteld worden, die toestand anders oordeelen dan *»de zeer groote meerderheid.«*

Wij lezen namelijk in dat adres van *de Kamer van Koophandel te Amsterdam* het volgende:

»In *ieder opzigt* achten wij het dus eene hoogst verblijdende omstandigheid, *dat het voorname, zoo niet* *»het eenige bezwaar*, dat de afschaffing der tonnegelden »tot dus verre tegenhield, *als opgeheven te beschouwen is.* »Immers de aanspraak door Uwe Exc. bij de aanbie»ding der jongste staatsbegrooting in de Vergadering »van de Staten-Generaal van den 20 September gehou»den, *levert*, naar ons inzien, *de bevestiging op*, dat, »in verband met de vroeger dikwerf geuitte meening »der Regering, *het financiëel bezwaar niet langer over»wegend kan zijn*, dáár, waar het ontheffingen geldt, »waarmede de bloei des Vaderlands in het naauwste »verband staat, vooral daar de gunstige uitkomst der »drie laatste jaren, de toekomst in voorschreven opzigt »met vertrouwen mag doen te gemoet gaan.«

Wat zal de Kamer van Koophandel te Amsterdam nu wel zeggen, als zij leest, dat het jaar 1854 waarschijnlijk een TE KORT zal opleveren?

Het is niet alleen de staat onzer financiën, die zoo zwart is afgeschilderd door de *»groote meerderheid«*; ook de overige berekeningen zijn gemaakt met het doel, om tot eene ongunstige uitkomst te geraken.

Zie hier wat wij, omtrent een ander belangrijk punt, lezen in de *N. R. Courant.*:

Het schijnt dat men bij het onderzoek van het bekende voorstel der negen leden, in de afdeelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal weinig bekend is geweest met de assurantiepremie, welke voor specie naar de O. I. wordt besteed. Het verslag spreekt van *drie* procent. — Reeds sedert verscheidene jaren is de premie op specie geweest 2 pct., terwijl zelfs op die premie dezer dagen nog is afgedongen. — Zoowel per zeilschip, als per overland-mail zijn door de Nederl. Handel-maatschappij onlangs [illegible] een en een half pct.

Drie procent of *een en een half* maakt een verschil van 100 procent.

Maar wat deeren honderd procent, als het geldt een voorstel den kop in te drukken, dat om de *personen* wordt veroordeeld!

De Morgenster van 30 Nov. behelst het volgend artikel:

Het zevende hoofdstuk der begrooting, zoo als het gewijzigd is voorgedragen door de Regering, heeft op de Protestanten een pijnlijken indruk gemaakt.

Het is als of men van meening ware, dat de strijd van April een strijd tegen den *naam* »bisschop« ware geweest: van »kerkvoogden« en »diocesen« is er nu sprake.

Het is, alsof er niet van Regering en onderdanen, maar van twee souvereine magten sprake is, wanneer door het Ministerie gewaagd wordt van »de medewerking, welke zij bij de hoofden »van het R. Kath. kerkgenootschap ontmoet heeft.« Toch, de »bescherming« waarvan de Grondwet spreekt, schijnt meerderheid van den beschermer boven den beschermde aan te duiden, geene gelijkheid, waarbij men al ligt gevaar loopt, dat bij verschil tusschen beschermer en beschermde, de eene of andere mogendheid eene »bemiddeling« aanbiedt, waarbij de beschermer weinig te winnen heeft.

Het is, alsof de Grondwet niet spreekt van »gelijke bescherming.«

Den aartsbisschop van Utrecht wordt jaarlijks toegelegd *f* 2500, den predikanten der Hervormden te Utrecht *f* 1600 enz.

»Gelijke bescherming:« voor R. Kath. Eeredienst wordt *f* 12,063 meer uitgetrokken dan de uitgaven in 1852. Bij de Hervormden zijn een menigte buurtschappen met honderden zielen geheel verstoken van,— een aantal dorpen, vele steden hoogst gebrekkig verzorgd met geestelijke hulp; aanvragen, herhaald en dringend, stuiten af op den toestand der schatkist.

»Gelijke bescherming«, de roomsche kerkvoogden genieten van den lande *f* 2500; in den winter zal meer dan een Hervormd prediker met zijne *f* 600 of *f* 700 zich naauwelijks voor gebrek weten te bewaren.

»Gelijke bescherming«. . . maar wij zwijgen. Bisschoppen erkend en Bisschoppen bezoldigd en Bisschoppen bevoorregt en met Bisschoppen onderhandeld.

Voor de Protetstanten de wet, met de hulp der anti-revolutionnairen »geamendeerd.«

Toch, niet dát hadden de Protestanten van het Ministerie verwacht; niet dát aan het Ministerie verdiend.

Maar het wil »verdraagzaam« zijn.

Wij ook; maar niet alleen voor de onverdraagzamen.

Voor de Protestanten vragen wij slechts billijkheid.

Is dat nog te veel — te veel, omdat wij vragen, niet eischen?

Is de klagt billijk, nu gij, Protestanten, eene wet hebt naar den zin, in den smaak uwer volksvertegenwoordigers?

Is de vergelijking tusschen een kerkvoogd en een klassikaal of provinciaal kerkbestuur niet meer juist dan tusschen een Bisschop en een predikant?

Hoeveel ontvangt een pastoor uit de schatkist?

De heer VAN RAPPARD heeft, in de zitting van Vrijdag, een kort woord gesproken over het *onderwijs*, blijkbaar echter om eene aanleiding te hebben, zich te maken tot de weêrklank van de lasteringen van den dag, dagelijks in de maand April door de ministeriële pers rondgebazuind. Hij zeide:

Ik heb de innige overtuiging, dat ons hooger en lager onderwijs gebiedend verbetering vordert. Ik wensch dus, dat door de Regering aan haar voornemen moge worden voldaan, om nog in deze zitting een wetsontwerp op het openbaar onderwijs aan de Tweede Kamer aan te bieden. Ik wensch dit ook daarom, omdat daardoor zal worden voldaan aan een stellig, gebiedend voorschrift der gewijzigde Grondwet van 1848. Het is u allen bekend, dat ik tegen vele bepalingen dier gewijzigde Grondwet mijne stem heb verheven; doch eenmaal die Grondwet daargesteld zijnde, wensch ik die getrouw te zien opgevolgd, nageleefd en toegepast en geheel in den zin, zooals door den Minister van Justitie zoo treffend is uitgedrukt, in een monarchalen zin. Ik ben alleen in zoover reactionair, dat ik niet wensch een Koning in naam en een Minister, die zich het gezag van president eener republiek aanmatigt. Ik ben alleen in zooverre reactionair. dat ik in ons Rijk niet wensch gevestigd te zien, hetgeen men wel eens heeft genoemd *une république déguisée.*

Zie hier het kalme en altijd waardige antwoord van den heer THORBECKE:

De spreker (de heer GROEN) heeft in de laatste plaats gezegd, wat hij van het tegenwoorige Ministerie verwacht. Hij heeft — ik heb dit met genoegen gehoord — zich verschoond van, of, zoo men wil zich verklaard tegen reactie.

Ditzelfde is gedaan door een spreker uit Gelderland, den heer van Rappard die van ochtend kortelijk het woord heeft gevoerd. Ook die spreker heeft gemeend zich van reactie te moeten verschoonen. Evenwel in één opzigt wil die wel spreker reactionair zijn: »alleen in zooverre wil ik het zijn«, zegt hij, »dat ik niet wensch een Koning in naam, noch een Minister, die het Koninklijk gezag voert dat ik niet wil, in de plaats van eene monarchie, une *république déguisée.* In zooverre wil ik zijn reactionair, maar ook alleen in zooverre.« Indien men, Mijne Heeren, een dergelijk gezegde vond in een dagblad of in eene brochure, men zou het met stilzwijgen voorbijgaan; maar nu zoodanig woord hier gebruikt is, in deze zaal, in de Tweede Kamer, wat zal men er op antwoorden? In *zooverre* wil de spreker reactionair zijn; dus hij verbeeldt zich dat zijne reactie in zooverre een voorwerp heeft. Nu geloof ik, dat de volksvertegenwoordiger, die zich dat verbeeldt, niet met eene algemeene beschuldiging dient voor den dag te komen, maar hetgeen zeer inconstitutioneel, zeer ongrondwettig zou zijn, indien het bij ons had plaats gehad, behoort te *betoogen.*

Waar is nu het *betoog* van den heer VAN RAPPARD gebleven?

Hij heeft zich gereserveerd, om.... zoodra *de gelegenheid* daartoe zal bestaan — zijne denkbeelden nader daaromtrent te ontwikkelen.

Juist zoo!

De *smaad*, de *verdenking* moet onder het volk geslingerd worden. Altijd, altijd zal er wel wat blijven kleven! Het *bewijs:* het *betoog* — die schrik voor achterklap — blijft achter..... tot dat de *gelegenheid* daar zal zijn. Dat wil zeggen: Het zal *nooit* geleverd worden.

Dubbel behartigenswaard is, hetgeen de heer THORBECKE, ten slotte, met het oog op de taktiek der thans bovendrijvende partij, heeft in overweging gegeven:

Ik zie wel, Mijne Heeren, dat het tot de rigting van den dag behoort, den naam, den persoon van den Koning in het parlement weder op den voorgrond te plaatsen. Ik acht dit ten eenemaal strijdig met het begrip en de kracht der ministeriële verantwoordelijkheid, eene van de heilzaamste instellingen der herziene Grondwet. Ik zal slechts herinneren, hoe dit beginsel in het Engelsche parlement, bij den aanvang der achttiende eeuw, toen de constitutionele instellingen nog in hare kindsheid waren, werd gehuldigd. Het was, zoo ik mij wel herinner, eene discussie over het sluiten van den *vrede* van Utrecht, waarbij de naam der Koningin werd gebruikt om de gevoerde, verraderlijke onderhandelingen te dekken, welnu, reeds toen werd het gebruiken van dien naam als eene schennis van de privilegiën van het Parlement gebrandmerkt.

De kracht van de Wetgevende Magt is inderdaad gebroken en hare zelfstandigheid verbroken, wanneer, zoo dikwerf het een *ministerieel* vraagstuk geldt, de naam des *Konings* tusschen Vertegenwoordiging en Ministerie, als een schild, waarachter het laatste zich schuil houdt, wordt neêrgesteld.

Nederlanderachtigheden.

Naauwelijks heeft *de Nederlander* het voorloopig verslag op het voorstel der negen leden ingezien, of hij maakt zijn «genoegen» kenbaar: «dat *de zeer groote* meerderheid zich *tegen* de aanneming verklaard heeft».

Wij wenschten wel, dat *de Nederlander*, alvorens een zegelied aan te heffen, eens onderzocht, of die meerderheid wel inderdaad zoo groot is, als het *voorloopig verslag* vermeldt? Welligt, dat een opregt onderzoek de vreugde eenigermate temperen zou.

En wanneer nu «*de Nederlander*» daarbij voegt: «Zou iemand, zou één der voorstellers, omtrent *deze* uitkomst eenigen twijfel hebben gehad?», dan is het antwoord: dat waarschijnlijk de ministeriële meerderheid geen oogenblik gedacht zal hebben aan de aanneming, daar het voorstel door haar, *reeds vóór het onderzoek*, verwerpelijk was geacht; maar dat noch de constitutionnele partij, noch de voorstellers gewoon zijn, gelijk die der christelijk-historische school, van 's lands raadzaal eene *comedie* te maken.

De discussiën over de Begrooting wemelen van Nederlanderachtigheden.

Een enkel voorbeeld.

De heer GROEN had namelijk, met de hem eigen driestheid ter bewering van zooveel, waarvan nooit iemand anders iets heeft vernomen, de vrij zonderlinge stelling voorop gezet, dat de anti-revolutionnaire partij, ten aanzien van de vrijheid voor *bijzonder onderwijs* en van *godsdienstige zamenkomsten*, op de vrijzinnigheid de zege had behaald.

Nu toonden de heeren VAN HOËVELL en THORBECKE duidelijk aan, — 't geen eigenlijk niet betoogd behoefde te worden, — dat het juist de liberale partij is geweest, welke, niet ten behoeve van *eene* partij, maar in het belang van regt en waarheid, die vrijheden, tegen de meening van zeer velen, heeft tot stand gebragt.

En wat antwoordde nu de heer GROEN?

«De vrijheid van *godsdienstige meeningen*. Ik heb gezegd, dat ik den vorigen Minister, ook niet op een terrein, waar hij zeer treffbaar is, noodeloos wil kwetsen. Het is mij dus genoeg, wanneer ik het jaar 1837 genoemd heb.»

De Natie is zooveel welwillendheid niet gewoon van den heer GROEN. Waar de heer THORBECKE den Spr. bepaaldelijk logenstrafte, betaamde het overigens den heer GROEN, om in stede van een jaartal te noemen en zich daar achter, tegen de doodelijke kracht van de gezonde rede en van het billijke oordeel, te verschuilen, zijne oorspronkelijke stelling door *bewijzen* te *staven*.

De Nederlanderachtigheid is evenwel, bij het beantwoorden van den heer VAN HOËVELL, zoo 't kon nog grooter:

»Den geachten spreker uit Almelo zal ik *straffen* (welk een eigenwaan!) alleen met de *herhaling*, dat de practische volharding der anti-revolutionnaire partij, in het veroveren van de vrijheid van godsdienstige zamenkomsten en van bijzonder onderwijs; *over de vrijzinnigheid in Staat en Kerk* de zege behaald heeft.»

Dus, de anti-revolutionnaire partij zegt: «*Wij* hebben den zege behaald!»

Men antwoordt: «Neen, dat hebt gij niet; en ziedaar het bewijs, *waarom* gij u de zege niet moogt toeschrijven».

De repliek luidt: «Op uw *bewijs* let ik niet; maar ik zal u STRAFFEN.... en daarom zeggen we: *en toch* is de zege door ons behaald!»

Wie nu de stelling niet gestaafd kan achten is.... geen anti-revolutionnair!

De Nederlander schijnt, bedektelijk, met ons te kennen te geven, dat de verklaring des Ministers van Justitie: «De Koning besluit en de Ministers *voegen hunne handteekeningen daarnevens* om zich verantwoordelijk te stellen», niet zoo geheel en al is, wat behoort tot den eisch van «*een Ministerie*», wenschelijk en onmisbaar in een *Constitutioneel gouvernement.*»

Op 26 Nov., den dag, waarop deze, Koning WILLEM I zou welligt gezegd hebben: palfreniers-ministeriële verklaring werd afgelegd, had *de Nederlander* bovendien gaarne eenige inlichting bekomen omtrent de *Ministeriële verantwoordelijkheid*.

Wij meenen, dat aan dezen eisch niet *is* te voldoen door een Ministerie, dat zoo weinig begrip heeft van de Ministeriële verantwoordelijkheid, dat het, door telkens den persoon des Konings, in de discussie te brengen, als het ware de onafhankelijkheid en de privilegiën eener Constitutionnele vertegenwoordiging aan banden legt.

Daarentegen heeft de Regering thans vrij wat *inlichtingen aan de Nederlander* gegeven. Uit de zitting van den 2den Dec. toch blijkt, op wat wijs het Ministerie, het traditionele, het «echt nationale», het model-ministerie, een werktuig, dat voor zijn doel eenmaal gebruikt is, weet *te maken*.

Ten tweede male keert *de Nederlander* terug op het citaat, dat wij uit een stuk, voorkomende in het *Handelsblad*, hebben overgenomen.

Wij zeiden reeds eenmaal: «Gaarne bekennen wij, dat de volzin niet van «welwillendheid» in anti-revolutionnairen zin getuigt. De vraag is evenwel: *bevat die volzin waarheid?*»

Nu vraagt *de Nederlander* op zijne beurt:

«De vraag is: welken naam verdient het, wanneer eene Courant *insinueert* dat het den tegenstanders van het Voorstel der negen leden om een verzwakken van de Natie door langzame uithongering te doen is?»

Wij antwoorden:

Het is geene *insinuatie*. Nog minder is hier sprake van «DE *tegenstanders*»; er is alleen sprake van de «anti-revolutionnaire partij.»

Op de onmagt der massa, op de onderdrukking der intellectuële ontwikkeling en op het aan banden leggen der stoffelijke welvaart des volks, heeft de anti-revolutionnaire partij steeds, hier en elders, de grondslagen voor haar partij-alvermogen trachten op te bouwen.

Buitenland.

FRANKRIJK.

Men wacht eerlang eene reeks benoemingen tot senateurs.

— Uit Madrid heeft men berigt, dat het verdrag wegens den letterkundigen eigendom, den 26 November, geteekend is.

— De vrijstelling der scheepvaartregten op vaartuigen, bevracht met granen en meel, is verlengd tot 31 Julij 1854.

PRUISSEN.

In de zitting der Tweede Kamer van 2 dezer werd onder anderen door de Regering ingediend de verordening nopens de veranderingen in het tolltarief. Ook werd het uitzigt geopend op eene spoedige indiening van de regeling van het gemeente-wezen der Rijn- en zes Oostelijke provinciën. De discussie leverde overigens niets belangrijks op.

— De *Pr. Corr.* bevat een zeer geruststellend artikel, waaruit blijkt, dat de finantien des lands zich in goeden toestand bevinden, en het dienstjaar 1854 het vorige waarschijnlijk met een niet onaanzienlijk bedrag aan ontvangsten zal overtreffen.

ZWEDEN.

Den 24 heeft de Koning den rijksdag geopend met eene aanspraak, waarin Z. M., ten aanzien van de buitenlandsche staatkunde, het volgende zegt: «Het gevoel van mijnen pligt, ten opzigte der staatkundige gesteldheid van Europa, noopt mij, u een uitvoerig verslag te doen aanbieden wegens het voltooijen van ons verdedigings-stelsel, alsmede de maatregelen, noodig om dat stelsel op zoodanigen voet te brengen, als het meest geschikt is, om de onafhankelijkheid des rijks te verzekeren. Elk opregte vriend des vaderlands zal aan deze gewigtige belangen de ernstigste aandacht moeten wijden. Nog nooit heeft een Zweedsch monarch te vergeefs een beroep gedaan op de vaderlandsliefde zijner onderdanen ten behoeve van de eer en de zelfstandigheid zijns volks. Gij zult, naar ik vertrouw, toonen, dat gij de waardige vertegenwoordigers zijt eener natie, wier moed en zelfverloochening den Zweedschen naam met onuitwischbare trekken in de roemrijke jaarboeken der geschiedenis hebben gegriffeld.

SPANJE.

De Senaat heeft, in zijne zitting van 26 Nov. eene commissie benoemd tot het onderzoek van het ontwerp der regering, betrekkelijk de spoorwegen; van de zeven leden, welke deze commissie uitmaken, behooren er vijf tot de oppositie en de twee anderen tot de ministeriële partij; als men het getal der stemmen, door de verschillende kandidaten verkregen, zamentrekt, dan blijkt, dat de oppositie 72 en het ministerie slechts 66 stemmen bekomen heeft. Deze daadzaak is van veel belang, wanneer men in aanmerking neemt, dat de oppositie juist de zaak van de spoorwegen heeft gekozen, om haren grooten slag tegen het ministerie te leveren.

RUSLAND.

Een Engelsch blad verzekert, dat het kabinet van St. Petersburg eene zeer korte nota aan de hoven van Engeland en Frankrijk heeft gezonden om hun kennis te geven, dat verdere onderhandelingen over de Oostersche zaak overbodig waren, dat het zijne partij gekozen had en wel die des oorlogs. Andere bladen betwijfelen de waarheid hiervan nog, en gronden zich ook op het vertoog in Russisch gezinde bladen in Duitschland, welke de verdere onderhandelingen niet uitsluiten, hoewel zij daartoe vooral naar de Porte verwijzen. Men spreekt ook nog veel van een Europesch Congres.

TURKIJE.

Sedert eenige dagen is er groote schaarschheid aan berigten over de Oostersche zaak, aan geruchten en beschouwingen evenwel geen einde. Het vraagstuk schijnt nog altijd tusschen vrede of oorlog in het onzekere te blijven.

De Fransche *Moniteur* bevat de aanspraak, door den generaal Baraguaij d'Hilliers, den nieuwen Franschen gezant bij de Porte, tot den Sultan gerigt. Die woorden luiden als volgt: «Frankrijk vreest den oorlog niet. Getrouw aan zijne roeping, wil het den vrede doch een duurzamen, eerlijken vrede, even vereerend voor Frankrijk als voor zijne bondgenooten. Met dit doel heeft de Keizer, in overeenstemming met zijnen magtigen bondgenoot, eene vloot naar het Oosten gezonden; vertrouwende op de verzekeringen van het Petersburger kabinet, koestert hij de verwachting, dat het geschil alsnog zal kunnen worden vereffend, door het vraagstuk van het ongeschonden bestaan van het Ottomannische Rijk duidelijk voorop te stellen.»

— De tegenroeping van de Oostenrijksche en Pruisische gezanten te Konstantinopel wordt tegengesproken.

— Het schijnt niet, dat het met de zending van den Turkschen gezant, Namik-pacha, te Parijs zoo ongunstig staat als men verwacht had. De onderhandelingen voor de geldleening duren althans nog voort. Turkije zou in de opbrengst zijner mijnen en die der tollen te Konstantinopel en Smijrna waarborgen kunnen vinden, welke eenige huizen zou kunnen bewegen tot die leening over te gaan. Doch men voegt er gelijk gewoonlijk nopens al wat de Oostersche zaak betreft, bij dat men dit nog niet als zeker kan stellen.

— Een Russisch dagblad, de *Satellite*, verzekert dat de Russische Regering de oorlogstoebereidselen met steeds grooter kracht voortzet, zoodat zij binnen drie à vier weken, dus in het hart van den winter offensief zou kunnen ageren. Is dit zoo, dan schijnt die Regering volstrekt niet voornemens te zijn, om de vijandelijkheden te staken en zal zij zich door het gure jaargetijde niet laten terug houden. Doch dit berigt van den *Satellite* vereischt allezins bevestiging.

Binnenland.

Staten-Generaal.

Tweede Kamer.

ZITTING VAN MAANDAG, 5 DECEMBER.

In deze zitting is weder ingekomen een groot aantal adressen, houdende aandrang tot aanneming van het voorstel der negen leden.

Aan de orde is de beraadslaging over hoofdstuk VI der Staatsbegrooting (*Hervormde en andere Eeredienst*en).

De heer VAN ECK verklaart zich tegen dit hoofdstuk, omdat het tegenwoordig Ministerie, zonder eenige geldige reden daarvoor op te geven, op nieuw voornemens is twee afzonderlijke Ministers voor de departementen van Eeredienst aan te stellen. Alleen had het Ministerie verklaard, dat deze verandering plaats heeft gehad, omdat er zoo vele betrekkingen waren tusschen Kerk en Staat, die een afzonderlijk Min. noodzakelijk maakten, vooral opdat de zaken tot de Eeredienst met onpartijdigheid worden behandeld. Als dit waarheid ware, Spr. meende dan, dat dan ook alle andere gezindten, Israëliten, Lutherschen enz. aanspraak konden maken op afzonderlijke Ministers. Nagaande de overige redenen, daarvoor schijnbaar opgegeven, vooral de verklaring, dat kerkgenootschappen niet waren particuliere genootschappen, komt de Spr. tot de slotsom, dat er geene gezonde reden bestond voor het instellen van nieuwe Min. Vooral hadden de Min. van Justitie, Binn. Zaken en R. C. eeredienst tijdens de grondwetsherziening zich verklaard in dien zin, dat de kerkgenootschappen behoorden tot het *jus privatum*. En inderdaad behoorden zij daartoe niet, noodwendig (want er was geen derde) zouden zij dan moeten behooren tot het *jus publicum*. Dan kwam men tot eene Kerk van Staat, strijdig met de Grondwet, die eene vrije kerkregeling toelaat.

Ten aanzien van de bekende *reserves* in het reglement voor de Herv. Kerk, betoogde de Spr., dat de Staat had behooren in te trekken de verpligting, waarbij de Herv. kerk, zonder goedkeuring van den Staat, geene veranderingen in hare reglementen mogt maken; en hij drong aan dat dit alsnog mogt geschieden.

De heer ZIJLKER verklaart zich mede *tegen* dit hoofdstuk, wegens de weder-instelling van twee afzonderlijke Ministers van Eeredienst.

De heer DE KEMPENAER betoogt, dat *alleen* de Koning het regt heeft, om te bepalen, of er afzonderlijke Ministers van Eeredienst al of niet noodig zijn? Aan de Kamer wordt alléén voorgedragen de som, die benoodigd was voor die departementen; en als die som *gevraagd* werd, moest zij door de Kamer ook worden *ingewilligd*. De heer

PENAAR gaat nog al ver!) Spr. meende dan ook, dat de zaak hiermede geacht kon worden beslist te zijn; maar hij zou, wegens het gewigt der zaak, nog enkele opmerkingen daarbij voegen. Met de regering acht hij de betrekkingen tusschen Kerk en Staat zoo talrijk, de toestand van elk kerkgenootschap zoo veelzijdig voor beschouwing en behandeling vatbaar, dat hij afzonderlijke Ministers noodig acht. (Geheel *onbehandeld* liet de Spr. echter de vraag: waarom dan niet *elke* gezindte een afzonderlijk Minister zou erlangen?)

De hoofdreden, die den Spr. leidde, om de noodzakelijkheid van afzonderlijke Ministers te erkennen, bestond daarin, dat de godsdienst nooit nog was geweest wat zij zijn moest; maar dat ze *beteugeld* moest worden; want ze trok den dolk tot den moord, het zwaard voor den oorlog, enz. Dit betoog werd, in den gewonen pathos des Spr., die menigen lach afperste, geleverd, zonder dat iemand overtuigd werd, dat het zoo rampzalig niet de godsdienst was gesteld. Niet minder was de Spr. vóór afzonderlijke Ministers, nu hij zag, dat eene rigting in de Protest. Kerk was veranderd in eene staatkundige partij, die eischen doet en bedreigingen; die van de Hoogescholen het brandpunt wil maken van een vuur, dat niet koestert en verkwikt, maar zengt, verbrandt en verteert.

De heer TEN CATE is voor de afscheiding van Kerk en Staat, maar tevens ook vóór afzonderlijke Min. van Eeredienst. De afscheiding van Kerk en Staat is een heilig grondwettig beginsel; en ofschoon de Min. nu vele redenen hebben opgegeven, waarom afzonderlijke Min. noodig zouden zijn, meende Spr. die redenen niet te kunnen aannemen als geldig, te minder nu wij hebben den Min. van Justitie en eene wet op de kerkgenootschappen. Het bestaan van een R. C. Minister pleitte nog niet voor de noodzakelijkheid; de afwezigheid zelfs van den Min., dezen zomer, bij de behandeling der wet op de kerkgenootschappen, scheen te pleiten voor de *overbodigheid*.

Intusschen is de Spr. toch vóór afzonderlijke Ministers, omdat de ovrige Ministers te veel te doen hebben en dan toch behoort gezorgd te worden, dat *de finantiële zaken* van de Eeredienst worden behartigd. Hij wenschte evenwel één enkel departement te hebben opgerigt, namelijk een departement voor *alle* Eerediensten, voor het onderwijs, armbestuur, kunsten en wetenschappen.

De Heer VAN DER VEEN verklaart zich *tegen* dit en het volgende hoofdstuk, daar hij afzonderlijke Ministers van Eeredienst strijdig acht met de vrijheid, door de Grondwet aan *alle* gezindheden verleend.

De Heer HENGST bestrijdt mede de weder-oprigting van afzonderlijke Ministeriën van Eeredienst, en zal dus *tegen* de beide hoofdstukken stemmen.

De heer STORM mag zijne goedkeuring niet geven aan afzonderlijke Ministeriën van Eeredienst. De werkzaamheden, daaraan verbonden, konden zeer wel bij andere Ministeriën worden verrigt; en hij kon zich niet verantwoord achten indien hij, in den tijd van *druk* en *kommer*, dien wij beleven, nog twee *sinecures* hielp scheppen. Gewis had de Koning het regt om ambtenaren te benoemen en hunne bezoldiging te regelen; maar het grondwettig regt der Kamers was ook, om te beoordeelen of de aangevraagde sommen uit een oogpunt van politiek of noodzakelijkheid behooren te worden te worden ingewilligd.

De heer ELOUT bestrijdt de oprigting van afzonderlijke Ministeriën van Eeredienst, wanneer die ministeriën alleen *toezigt* en *politie* zouden moeten uitoefenen. Dan konden zij best, bij *justitie* worden gevoegd. Maar hij zou die afzonderlijke ministeriën verlangen, wanneer zij treden zouden in de beoordeeling van het regt der gezindheden enz. Hij zou dus des ministers inlichtingen afwachten, alvorens te beslissen, welke stem hij over dit hoofdstuk zou uitbrengen.

De *Min. van Herv. Eeredienst* (DE HR. VAN DOORN) beantwoordt de vorige Spr., en betoogt in de eerste plaats, dat de afscheiding van Kerk en Staat toch niet belet, dat er talrijke betrekkingen bestaan tusschen beide, voor wier behartiging afzonderlijke organen behooren te zijn. De Min. las daarop eenige zinsneden voor uit de bekende Mem. van Beantwoording, om daaruit aan te toonen, *hoe veel* er voor afzonderlijke Min. van Eeredienst te doen is; nogtans deze zinsneden behelsden niets dan groote, zinledige woorden, nergens door een feit, door eene gebeurtenis gestaafd. De Min. somde enkel op, dat er alleen van de Herv. Eeredienst waren 1300 gemeenten en 1600 kerkeraden, die zich onophoudelijk tot het depart. wenden omtrent, meestal zeer netelige vraagstukken; de Staat behoorde bovendien te zorgen voor een zuinig beheer der kerkgoederen, behoorde, te overwegen waar al of niet bijdragen moesten worden verleend, enz.

Ten aanzien van het collatieregt, waarover de heer ELOUT had gesproken, beroept de Min. zich eenvoudig op de Mem. van Beantwoording; de approbatie, die in verband staat met de toekenning der tractementen, zou niet kunnen wegvallen. Wat het onderwerp der *reserves* betreft, ook hieromtrent wijst de Minister op de Mem. van Beantwoording, als zijnde die vraag, naar des Ministers meening, daar voldoende opgelost. Intusschen zal de zaak nog dit jaar ter sprake en, zoo het kon, tot eene beslissing gebragt worden.

De heer VAN ECK komt kortelijk op zijne reeds geopperde bezwaren terug.

De heer GROEN VAN PRINSTERER meent, tot ons ver, dat een afzonderlijk Minister van Eeredienst niet noodig, volkomen overtollig is; en ofschoon niet bij magte, nu al wat de heer de Kempenaer gezegd had ter verdediging van die afzonderlijke Ministers, op te nemen, zou hij toch diens hoofdargument wederleggen, daarop nederkomende, dat de Ministers van Eeredienst *beteugelen* moesten eene godsdienstige partij, die eene staatkundige partij was geworden. Vooreerst merkte de spr. op, dat zijne partij niet was eene fractie van de Herv. gezindheid, maar een onderdeel van eene groote politieke partij in geheel Europa; en eene politieke partij behoefde door een Minister van Eeredienst niet beteugeld te worden.

De Hr. DE KEMPENAER had uit de geschiedenis de *brandstapels*, de *doodvonnissen* en *vervolgingen* bijgebragt ten betooge van de noodzakelijkheid der afzonderlijke Ministers; en nu vroeg de Spr. of men gelooven zou, dat niemand verbrand, niemand ter dood gebragt, niemand vervolgd zou zijn, bijaldien men toen een Minister van Eeredienst had bezeten?

Hoe wenschte de Heer DE KEMPENAER de beteugeling? Door de wapenen? Door zedelijken dwang?

Spr. behandelt vervolgens de vraag, of de Kamer bevoegd is om de aangevraagde sommen te weigeren, wanneer men oordeelt, dat afzonderlijke Ministers niet noodzakelijk zijn. Hij zou de stelling van den heer de Kempenaer niet toegeven, dat de Kamer maar zou moeten toestaan al wat aan haar werd voorgedragen. Twee regten stonden hier tegen over elkander, het regt des Konings om voor te dragen, dat der Kamer om te weigeren. Spr. twijfelde nog hoe hij zijne stem zou uitbrengen, en hoopte, dat de Minister zoodanige inlichtingen zal geven, die hem daartoe konden in staat stellen. Maar ook, bij gemis aan die inlichtingen zou hij, welligt *vóór* stemmen, om te toonen dat hij een bondgenoot, niet een vijand was van het Ministerie en dat hij gaarne, zoolang mogelijk, het praerogatief der Kroon ook in deze gehandhaafd zag.

De Heer VAN NISPEN VAN SEVENAER achtte zich, door de rede van den heer DE KEMPENAER, verpligt, om voor het eerst het woord te voeren over hoofdstuk VI der Staatsbegrooting. Die redenaar heeft toch betoogd, dat de nieuwe Ministers van Eeredienst behoorden te zijn commissarissen-politiek om de Kerkgenootschappen te *beteugelen*, en dit geargumenteerd uit den strijd, die vroeger en ook nu, buitenslands op godsdienstig gebied bestond. De Spr. toonde aan, dat de heer DE KEMPENAER hier zonder onderzoek scheen veroordeeld te hebben; en dat de strijd thans bestaande, niet daaruit was gesproten datt de Kerk buiten hare grenzen was getreden; maar dat de Staat de grenzen, die ook voor hem zijn gesteld, was te buiten gegaan.

Wat het vraagstuk zelf van het bestaan van afzonderlijke Ministers van Eeredienst betreft; Spr. achtte zoodanig bestaan, in verband met de tegenwoordige tijdsomstandigheden, allernoodzakelijkst; ofschoon hij volledig en in allen deele het beginsel der afscheiding van kerk en staat wenscht gehandhaafd en nageleefd te zien.

De Heer VAN WINTERSHOVEN gelooft, gelijk vele vroegere sprekers, dat de eenige betrekking tusschen Staat en Kerk is van finantiëlen aard; en te vergeefs heeft hij eenig treffend voorbeeld gezocht en gevraagd van wat de Staat dan toch met de Kerk anders zou hebben uitstaan. Hij zou derhalve stemmen *tegen* het bestaan der afzonderlijke Ministers.

De Heer DE KEMPENAER verklaarde, dat hij in de raadzaal was binnengetreden met het voornemen om bescheiden en bedaard te zijn, en hij hoopte dat zijne gehouden redevoering met dat voornemen niet in tweestrijd zoude bevonden worden. Dit tracht de Spr. thans uitvoerig te betoogen tegen de wederlegging die hij van de heeren GROEN, VAN NISPEN en VAN WINTERSHOVEN had ondervonden.

Vooral had hij het met het woordje «*beteugeling*» zoo kwalijk niet gemeend; en wanneer dat woordje nu inderdaad ongelukkig gekozen ware, hij meende er dan aanspraak op te mogen maken, dat men er niet de slechtste bedoeling aan zou geven. Hetzelfde was het geval met zijne woorden: «commissaris politiek»; ook aan deze moest men geene kwade uitlegging geven; hij had er mee te kennen willen geven; politieke dienaren der Kroon, niet dat zij zouden zijn dienaren der Kerk.

De heer MACKAY vraagt van den Min. nog nadere inlichtingen, omtrent het collatieregt, de reserves, en verklaart zich te vereenigen met de meening van den heer ELOUT, dat hij inlichtingen verlangde van het Minist. omtrent het ware doel, waarmede de Min. van Eeredienst zijn ingesteld; want dat deze alleen dan nuttig konden zijn, wanneer ze inderdaad de zaken in verband met de Eeredienst zouden moeten beoordeelen en beslissen; immers dat het grondwettig waken wel aan den Min. van Justitie en de finantiële punten aan den Min. van Fin. konden worden opgedragen. Eindelijk trad de Spr. ook op zijne beurt in eene wederlegging van het betoog des heeren DE KEMPENAER.

De heer VAN LIJNDEN was gezind, bij het binnenkomen der zaal, om vóór het hoofdstuk te stemmen; maar, nu de heer DE KEMPENAER had gesproken, wist hij niet of hij wel *mogt of kon* de voordragt der Regering aannemen. Als het Ministerie op die wijze moest worden verdedigd, den zou het gewis wel doen van die hulp af te wijzen, zeggende: *mieux vaut un sage ennemi qu'un imprudent ami*. Zijne stem zelve maakte hij afhankelijk van het antwoord, dat hij van den Minister eischte op de vraag: of dat Ministerie zijne adhaesie gaf aan de redevoering van den heer DE KEMPENAER.

De Minister van herv. Eeredienst merkt op, dat de redevoering van den heer DE KEMPENAER niet voor zijne rekening kon komen, en dat hij evenmin zijne *adhaesie* als zijne *afkeuring* daaraan behoefde te schenken, of daaraan geschonken had. Overigens herhaalde de Min. al hetgeen vroeger omtrent de noodzakelijkheid van afzonderlijke Ministers, het collatieregt, de handopening, de reserves, bereids gezegd is zoo in de officiële stukken als in de zitting van heden zelve.

De algemeene discussiën als nu gesloten zijnde, werd de discussie geopend over art. 1. (tractement van den Minister 8000.)

De Heer REINDERS verklaart zich tegen het bekostigen van een afzonderlijk Minister; de minister toont juist het noodzakelijke daarvan aan op grond der bekende (onbekende) gronden.

De heer VAN HOËVELL zal geen gebruik maken van het regt, om uit een te zetten de redenen, waarom geen Minister afzonderlijk door hem kan worden gewenscht. Maar hij heeft zich afgevraagd, of hij zich wel bevond in dezelfde Kamer, die de wet op de kerkgenootschappen had aangenomen. Hij had toch gezien, hoe vroegere bondgenooten over hetzelfde onderwerp thans als vijandig tegen elkander over stonden.

Wat Spr. zelf betreft hij was ook nu homogeen aan zijn beginsel van vroeger. Dezelfde gronden, die hem genoopt hadden de wet op de Kerkgenootschappen af te stemmen, bewogen hem ook nu, om art. 1 af te stemmen.

Hij achtte een afzonderlijk Minister van Eeredienst onnoodig en schadelijk voor den Staat. De motiven door den Minister aangevoerd, hebben hem dat nog duidelijker doen bewijzen; want er waren daar geene werkzaamheden aanwezig om een afzonderlijk Minister noodzakelijk te maken. Een vroeger Min. had verklaard, dat er geen half uur werk per dag was; en nu zou binnen kort nog het approbatie-regt worden afgeschaft, zoodat er nog veel minder zou te doen zijn.

Afgescheiden van dit vraagstuk vroeg de Spr. welk onderscheid er bestond tusschen de sociale positie der Ministers onderling, wanneer men de Ministers van Eeredienst zag bezoldigen met ƒ 8000, terwijl de Minister van Buitenl. Zaken dezer dagen had verklaard dat de Minister zelfs met ƒ 12,000 niet kon rond komen. Spr. meent, dat het alleen kon zijn, omdat men zich zelf bewust is van de weinige diensten, welke de afzonderlijke Ministers van Eeredienst aan den lande zullen bewijzen.

De heer VAN ECK verklaart zich mede tegen art. 1, op de gronden, vroeger en nu ook door den vorigen Spr. ontwikkeld, daarbij als argument nog aanvoerende, dat de afwezigheid van den Heer LIGHTENVELT, tijdens de discussie over de kerkwet, juist had bewezen, dat er geene afzonderlijke Ministers van Eeredienst noodig waren.

De heer GROEN verdedigd zich tegen de beschuldiging, dat hij en zijne partij thans, vergeleken met de stem die zij heeft uitgebragt bij de kerkwet, zoude inconsequent zijn.

De heer DE MAN zal stemmen *tegen* het artikel; maar bestrijdt de meening der Ministers, als of door weigering van het artikel de middelen zouden geweigerd worden aan de Regering. De Regering zou dan altijd bij magte zijn, om eene nieuwe begrooting van dit hoofdstuk zonder dit art. aan te bieden.

De MINISTER VAN HERV. EEREDIENST ontkent thans, dat van regeringswege ooit zou zijn beweerd, dat het dep. van Eeredienst *zooveel* zou hebben te doen; de regering zou alleen gewezen hebben op *de teederheid* der quaestien, die bij zoodanig departement behandeld moeten worden. Wat betreft de bezoldiging van ƒ 8000 aangevraagd voor de Ministers, dat was geschied, omdat die som altijd daarvoor bestemd was geworden.

De heer VAN HOËVELL merkt op, dat de Ministers van Oorlog en Marine vroeger ook maar ƒ 8000 ontvingen; maar hij wenschte nu wel te weten, waarom nu de Ministers van Eeredienst ongelukkiger moesten zijn dan die Ministers? (De Regering heeft daarop *niet* geantwoord!)

Het onder-art. 1 wordt alsnu met 44 tegen 16 stemmen AANGENOMEN. TEGEN stemden de heeren: WESTERHOFF, VAN HOËVELL, SLOET, STORM, HENGST, STEENS, THORBECKE, VAN DER VEEN, VAN ECK, WINTERSHOVEN, DE POORTER, REINDERS, ZYLKER, VAN BOSSE, DE MAN EN HUGENHOLTZ.

De onder-artt. 2—20 worden zonder discussie aangenomen. Na eenige woordenwisseling tusschen de heeren OOSTING, GODEFROI en den MINISTER over het tractement der Israelitische geestelijken worden ook de onder-artt. 21—26 aangenomen.

Art. 2. 3 en de beweegredenen mede aangenomen zijnde, werd het geheele wetsontwerp AANGENOMEN met 50 tegen 12 stemmen.

TEGEN stemden de Heeren: Hugenholtz, Westerhoff, Hengst, van Eck, Zijlker, van Hoëvell, Sloet tot Oldhuis, Thorbecke, de Man, Storm, van der Veen en Reinders.

Morgen ten 11 ure discussie over het VII hoofdstuk.

's Gravenhage, 5 December.

De heer Th. Breuker is erkend als consulair agent voor de zeehavens in het district van het consulaat der Vereenigde Staten van Amerika te Amsterdam.

Z. M. heeft benoemd: bij het wapen der infanterie, tot 1sten luitenant (naar ouderdom van rang), den 2den luitenant H. F. van Walt, van het corps; bij het personeel van den geneeskundige dienst der landmagt, tot paardenarts der 2de klasse (naar ouderdom van rang) den paardenarts der 3de klasse J. E. C. Schook van gelijk personeel.

Z. M. heeft den 1sten luitenant H. G. P. Orlop, van het 2de regement infanterie, ingevolge zijne aanvrage op pensioen gesteld en het bedrag daarvan bepaald op ƒ 700.

* Men verneemt dat Z. M. de Koning zich eerstdaags naar het Loo zal begeven ten einde aldaar eenige dagen te verblijven.

* Z. K. H. Prins Frederik heeft uit overweging, van de duurte der eerste levensbehoeften, aan een groot deel zijner bedienden, eene verhooging van loon toegekend.

* De deelneming, die dit jaar alhier in het lot der behoeftigen plaats heeft, tot het nemen van kaarten aan de armen-inrigting voor de uitdeeling van soep, overtreft verre die van vorige jaren.

* Burg. en Wethouders van deze residentie hebben ter kennisse van de ingezetenen gebragt, dat bij de hoogst zeldzame aangiften van *cholera-asiatica*, welke in de laatst verloopen weken hebben plaats gehad, het er voor kan gehouden worden dat die ziekte van hier geweken is; immers dat er geene noodzakelijkheid meer bestaat tot het aanhouden van het *cholera-hospitaal*; dat alzoo dat hospitaal met den 3 dezer wordt opgeheven, en geene lijders, zoo die onverhoopt zich mogten voordoen, daar meer zullen opgenomen worden.

* Ten gevolge van de rijzing der graanprijzen, is de zetting van het tarwebrood verhoogd met eene cent, en alzoo gebragt op 36 cents het Nederl. pond gebuild tarwebrood en 30 cents het Nederl. pond ongebuild of gedeeltelijk gebuild tarwebrood; doch aangezien uit de spaarkas, ter voorziening in buitengewone duurte van het brood, worden goedgedaan de verhoogde zettingen, blijft de prijs van het tarwebrood als volgt: 33 cents het gebuild tarwebrood en 27 cents het ongebuild of gedeeltelijk gebuild tarwebrood.

De *Echo Universel* meldt, dat Z. M. den heer Provó Kluit, burgemeester van Amsterdam, tot lid van den Hoogen Raad der Nederlanden heeft benoemd.

Z. M. heeft met wijziging van de bestaande formatie van het reg. grenadiers en jagers, bepaald, dat de daarbij uitgetrokkene 2de luitenants voortaan zullen kunnen zijn 1ste luitenants, op het voor dien rang bepaalde tractement van *f* 900.— 's jaars.

Bij de verkiezing van een lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, voor het district Assen in de plaats van den heer mr. L. Graaf van Heiden Reinestein, herbenoemd tot kantonregter, heeft de heer mr. L. Graaf van Heiden Reinestein 486 van de 712 uitgebragte stemmen op zich vereenigd en is alzoo tot lid der Kamer herkozen.

De Minister van Kolonien heeft krachtens magtiging van Z. M., voor de dienst in Nederl.-Indie, om aldaar onderwijs te geven in de laagste klasse der Gouvernementsscholen, benoemd de navolgende 12 jongelingen: L. G. van der Hoek, ondermeester te 's Hertogenbosch; J. Leegstra, kweekeling te 's Hertogenbosch; K. Vierdag, ondermeester te Oldebroek; A. van Velsen, hulp-onderwijzer te Giesen-Nieuwkerk; J. A. C. Durieux, hulp-onderwijzer te Giesen-Ouderkerk; A. Klasing, ondermeester te Alkmaar; F. L. de Vrieze, ondermeester te Broek in Waterland; C. Over de Linder, hulp-onderwijzer aan den Helder; W. Broers, idem aan den Helder; H. Felu, hulp-onderwijzer te Neuzen; D. P. Feikema, ondermeester te Arum, en H. Burg, ondermeester te Leeuwarden.

* Eergisteren namiddag is de Commissie van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, belast met het aanbieden aan Z. M. van de opgemaakte lijst der kandidaten voor het lidmaatschap der algemeene Rekenkamer, bij HD. toegelaten en heeft zij zich van de haar opgelegde taak gekweten.

De onthulling van het standbeeld van wijlen Koning Willem II is, gelijk wij reeds meldden, in verband gebragt met de terugkomst van Z. K. H. Prins Hendrik der Nederlanden in deze residentie. Mogt dit het geval zijn, dan zou de onthulling nog eenigen tijd moeten worden uitgesteld, daar Z. K. H. eerst in het laatst dezer maand alhier zal terugkeeren.

De *IJsselbode* meldt uit Ulsum van 27 Nov. dat bij de Hervorden en Christ. Afgescheidenen aldaar, adressen aan de Tweede Kamer circuleren, houdende adhaesie aan het voorstel der negen leden, en om verder de afschaffing van alle accijnsen op de eerste levensbehoeften te verzoeken, en om het daardoor ontstane te kort te vinden door eene belasting op de inkomsten.

Men verneemt uit Langstraat, dat ook aldaar een adres onder de vleeschhouwers circuleert ter ondersteuning van het voorstel der negen leden.

Volgens de Staten aanwijzende het aantal reizigers, goederen, enz. gedurende de maand Nov. 1853, zijn langs den Hollandschen ijzeren spoorweg vervoerd 65.879 reizigers; de opbrengst daarvan bedroeg *f* 62.562.40, terwijl die der goederen *f* 13.478.76½ heeft beloopen; te zamen *f* 76.041.16½.

Langs den Nederlandschen Rijn-spoorweg zijn vervoerd 27.559 reizigers; de opbrengst daarvan bedroeg *f* 34.365.90, van goederen *f* 13.330.14; te zamen *f* 47.696.04.

Men meldt uit Arnhem, dat aan den heer F. Stracke, beeldhouwer aldaar, is opgedragen de vervaardiging van een gedenkteeken, ter eere van den overledenen kunstschilder J. W. Pieneman, te Amsterdam. Het zal bestaan in een piedestal, waarop de buste van den kunstenaar en twee engelen met eene uitgedoofde fakkel in de eene hand en met de andere eene kroon boven zijn hoofd houdende, terwijl tegen het piedestal in bas-relief de beeltenis eener treurende vrouw zal zijn uitgehouden.

Uit Zeist meldt men ons van ll. Vrijdag, dat in den avond van Donderdag een hevigen brand eene der schoonste fabrieken van dat bloeijende dorp heeft vernield, zijnde de katoenfabriek van den heer Weiss. Deze fabriek is gelegen in de kom der Hernhutter-broedergemeente, nagenoeg naast het huis, waarin de gezamentlijke publieke winkels zijn gevestigd. Niet alleen de spuiten van Zeist, maar ook die van Driebergen en de Bilt heeft men bij dit ongeval moeten aanvoeren, om eene verdere vernieling door de vlammen te beletten. Gelukkig was er geen wind, anders had men vrees gekoesterd voor het gansche blok huizen. De schade is toch reeds groot. Het verlies wordt op nagenoeg *f* 100,000 geraamd; de fabriek, zegt men, was slechts voor een vierde gedeelte dier som voor brandschade gewaarborgd; ook het magazijn heeft veel geleden. Het is treurig, om te zien de massa balen katoen en wol verzengd of smeulende op elkander liggende, en allen, zoo niet vernield, toch zwaar beschadigd. In de eerste ontsteltenis, die trouwens ontzaggelijk groot was, daar men in 16 jaren in dat dorp geen brand gehad heeft, vermiste men het jonste kindje van den heer Weiss, dat onmiddellijk naast de fabriek sliep. Het was echter gered. — De fabriek is het eigendom der broedergemeente, welke den heer Weiss als directeur had aangesteld. *U. C.*

* Op 24 November jl. is van Barneveld, met den post naar Lisse, verzonden een brief met drie cachetten verzegeld, aan het adres van G. Blokhuis, inhoudende: 1 bankbiljet, groot *f* 200, dd. 17 Mei 1851, n°. 780 en 1 muntbiljet, groot *f* 100, waarvan het nummer onbekend. Daar die brief niet aan het adres bezorgd is, wordt door den officier van justitie te Leiden een naauwkeurig onderzoek naar de vermelde geldswaarde verzocht. *(Pol. blad.)*

Men meldt uit Vlaardingen, dat de zoutharingvisscherij, gedreven door 93 schepen, waarvan 60 uit genoemde stad, dit jaar heeft opgeleverd 32.192 ton, waarvan de waarde op 7 tonnen gouds wordt berekend.

* Een Scheveningsche visscher heeft zich, ten gevolge van eene hem persoonlijk niet betreffende, niet noemenswaardige aanmerking van zijn zwager, die stuurman op de pink was, waarop hij als matroos voer, van het vaartuig in zee laten vallen en is zoodoende verdronken, in weerwil hij pogingen tot redding aanwendde, die door de bemanning ondersteund werden.

Correspondentie.

De welwillende wenken, door onderscheidene «*handelaren*» aan ons gegeven, opdat «*de Grondwet*» ook overzigten van den «*Handel*» etc. mededeele, zullen in ernstige overweging worden genomen. Men behoort nogtans niet uit het oog te verliezen, dat voor alsnog het kleine formaat onzer Courant de uitbreiding belet van menige rubriek, aan welke wij, welligt alzeer spoedig, in staat zullen zijn in ons blad eene bepaalde en verdiende plaats in te ruimen.

Advertentiën.

** Getrouwd:

HENRICUS W. C. CROOSWYCK

met

JOHANNA MARIA BOGARS.

Haarlem,
1 December 1853. (210)

Bij JOH. NOMAN EN ZOON, te Zalt-Bommel, en alom is te bekomen:

Engelsch-Nederduitsch en Nederduitsch-Engelsch

WOORDENBOEK.

Naar de beste Woordenboeken met zorg bewerkt door H. PICARD. Twee deelen, in één keurig Engelsch-linnen band.

Slechts *f* 3.90.

Dit WOORDENBOEK, dat zich vooral onderscheidt van alle anderen, door deszelfs volledigheid, zoowel als door goedkoopheid, wordt een ieder aanbevolen, en vooral ook landverhuizers naar *Noord-Amerika*.

1°. B. VAN MERLEN, (Kolonel), De afrigtingskunst, 8°. *f* 0.75.
2°. ——————— De hoogere afrigtingskunst, met platen. *f* 0.75.
3°. ——————— Nieuwe afrigtingskunst, 8°. *f* 0.40.
4°. ——————— Figuren in houtsneê, van de school der Ruiters, Pelotons-school en afrigtingskunst, 8°. *f* 0.40.
5°. ——————— Proeve eener wet op de bevordering bij het Nederlandsche Leger, gr. 8°. *f* 0.40.
6°. ——————— Handleiding tot het gewennen van de Paarden, 8°. *f* 0.30.
7°. P. P. ROORDA VAN EYSINGA, Aardrijksbeschrijving van Nederlandsch-Indie, met eene uitvoerige kaart, gr. 8°. in linnen prachtband. *f* 3.50.
(211

Laatste Berigten.

De Eerste Kamer der Staten-Generaal heeft in hare zitting van heden bepaald, dat op aanst. Woensdag, des namiddags ten twee ure, behandeld zullen worden de wets-ontwerpen betrekkelijk de regeling der uitgaven wegens verstrekkingen voor de Departementen van Marine en Oorlog, dienst 1853, waaromtrent heden verslag is uitgebragt. Tevens is door de Vergadering uitgemaakt dat de heer Cost Jordens, ten gevolge van de aanneming der betrekking van kantonregter, waartoe hij is herbenoemd, heeft opgehouden lid der Kamer te zijn.

Z. M. heeft bij onderscheiden besluiten, gedagteekend den 1sten en 2den dezer, goedgevonden te benoemen: bij het wapen der infanterie, tot 1sten luit. bij het 4de regement (naar ouderdom van rang), den 2den luitenant H. P. van Walt, van het corps; bij het personeel van de geneeskundige dienst der landmagt, tot paardenarts der 2de klasse (naar ouderdom van rang), den paardenarts der 3de klasse J. E. C. Schook, van gemeld personeel.

Z. M. heeft benoemd tot rentmeester van Hds. particuliere domeinen te Winterswijk, de heer Mr. W. A. Roelvink, lid der Prov. Staten van Gelderland, in plaats van den heer Mr. J. B. Roelvink, op verzoek eervol ontslagen, onder dankbetuiging voor zijne veeljarige en getrouwe diensten.

Z. M. heeft goedgevonden de gemengde commissie uit de Provinciale Staten van Groningen en Friesland, belast met het onderzoek en overweging van het plan eener bedijking van een gedeelte der Lauwerzee, magtiging te verleenen, hare werkzaamheden na het sluiten der Staten-vergadering voort te zetten.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 5 December 1853.

Nederland.	Pct.	
Ned. W. Schuld.	$2\frac{1}{2}$	$61\frac{5}{16}$ $\frac{3}{8}$ $\frac{5}{16}$
Dito Certificat.	3	$73\frac{1}{2}$ $\frac{5}{8}$
Dito Dito	4	$92\frac{1}{2}$ [illegible]
O. I. Leening.	4	
Amort. Syndic.	[illegible]	
Hand.-Maatsch.	[illegible]	
België.		
Certificaten.	$2\frac{1}{2}$	
D° Rothschild.	$2\frac{1}{2}$	$50\frac{1}{8}$
Frankrijk.		
Obligatiën	3	
Spanje.		
Nieuwe	1	$21\frac{5}{8}$ $\frac{3}{4}$
Dito Buitenl.	3	$45\frac{3}{4}$
D° Binnenl. ${}^{c}/m$.	3	$41\frac{3}{16}$ $\frac{5}{16}$
Bew. Sp. Com.		$5\frac{7}{16}$
Amort. Schuld.		
Portugal.		
Londen nieuwe.	5	$36\frac{7}{16}$ $\frac{3}{8}$ $\frac{1}{2}$
Dito uitgest.	4	

Rusland.	Pct.	
Hope 1798/1816	5	$108\frac{1}{8}$ $\frac{1}{4}$
Dito 1828/1829	5	$102\frac{1}{2}$
Cert. 1831/1833	5	$94\frac{3}{8}$
Dito Dito	$4\frac{1}{2}$	
Dito *Hope*	4	$89\frac{1}{8}$
Dito *Stieglitz*	4	$87\frac{3}{4}$
Dito dito 5e Ser.	4	
Inschr. Assig.	6	
Certific. dito.	6	$68\frac{1}{4}$ $\frac{3}{8}$
Polen.		
Obligatiën.	4	82
Oostenrijk.		
Metalliek	5	$76\frac{3}{16}$
Dito bet. Amst.	5	$90\frac{7}{8}$ 1
Dito letter B.	5	$90\frac{7}{8}$ 1
Dito 1847	$2\frac{1}{2}$	$39\frac{1}{8}$
Dito 1851/1852	$2\frac{1}{2}$	$39\frac{1}{8}$

Ned., Haarlemmerm. 5 pct. $99\frac{7}{8}$, 100; Braz. bij Roths. p. s. 500 5 pct. $94\frac{7}{8}$; Mexic., te Londen, 3 pct. $23\frac{15}{16}$, $\frac{1}{4}$; dito Onb. $23\frac{1}{16}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$; Gren. Onb. 20 ex c.; dito Uitg. $7\frac{15}{16}$, $8\frac{1}{8}$.

Over het algemeen verkeerde onze fondsenmarkt heden in eene zeer gunstige stemming door eenige kooporders, welke in de hoofd-binnenl. en Buitenl. effecten op de hoogere beurtnoteringen (van heden) geeffectueerd werden.

FRANKFORT, Vrijdag, 2 Dec. 5 pct. Metall. 79; Bankact. 1342; Loten fl. 250 115; 1 pct. Spanje $21\frac{1}{8}$; 3 pct. dito $40\frac{1}{2}$; Wissel op Weenen 102.

Weinig variatie; geld abondant; disconto 4 pct.

Bij JOH. NOMAN EN ZOON te 's Gravenhage